

Alan Vlahov

SEMINAR BEZ PRAVE DISKUSIJE

Saniranje i restauriranje kamena

Međunarodni seminar

Hotel *Lav* i Dvorac Eltz, Vukovar; Dvorac

Odescalchi, Ilok; Osječka radionica Hrvatskog restauratorskog zavoda, Osijek

30.5.-1.6.2007.

Skup održan u tri slavonska grada bio je zamišljen kao trodnevan, ali je zbog izostanka jednog predavača skraćen na dva dana. Organizirao ga je Hrvatski restauratorski zavod u suradnji s tvrtkom *Arp* d.o.o., koja se bavi zaštitom graditeljske baštine i zastupnik je njemačke tvrtke *Remmers*, jedne od vodećih europskih tvrtki za proizvodnju materijala za zaštitu i obnovu kulturne baštine. Okupilo se pedesetak sudionika, među kojima je bilo Mađara, Slovenaca i kolega iz cijele Hrvatske. Cilj skupa bio je prikazati razvoj izrade materijala za zaštitu i obnovu kamena te pristup kulturnim dobrima gledano kroz laboratorijska istraživanja i rad na terenu. S obzirom na to da su gosti bili djelatnici i čelni ljudi firme *Remmers*, najviše je bilo riječi o materijalima koji su u paleti tvrtke.

Seminar je bio podijeljen u dvije cjeline raspoređene u dva dana: prvi je sačinjavao niz predavanja u Hotelu *Lav* u Vukovaru, a drugi je bio određen za terenski dio - put u Ilok i Osijek. Prvi dan započeo je otvaranjem uz uvodnu riječ Vladimira Lerša, direktora tvrtke *Arp* d.o.o., Zdenke Predrijevac, u ime Ministarstva kulture, i Ferdinanda Medera, ravnatelja Hrvatskog restauratorskog zavoda. Niz predavanja započeo je Gerd-Dieter Sieverding, direktor i

voditelj za građevinske materijale upoznavajući nas s povijesti firme čija priča seže do 1948. u Njemačkoj kada gospodin Remmers uvida važnost obnove spomenika kulture. Do danas je tvrtka u rukama obitelji Remmers. Idući govornik bio je Georg Hilbert, geolog koji vješto povezuje rad u laboratoriju, znanstveni pristup i rad na terenu. Predavanje je trajalo veći dio poslijepodneva i u njemu su dotaknuti gotovo svi segmenti pripreme i postupaka svojstvenih konzervatorsko-restauratorskom djelovanju. Nizom primjera predočenih ilustracijama proveo nas je kroz probleme u zaštiti pročelja na povijesnim građevinama i objasnio kriterije po kojima se odabire sustav zaštite. Iduće njegove predavanje govorilo je o sustavima za hidrofobizaciju površina (postupak kojim se sprečava prodiranje vode u zaštićenu površinu, izvodi se na kraju restauratorsko-konzervatorskog zahvata) te o njezinoj funkciji i načinu na koji djeluje. Zatim se govorilo o raznim vrstama smjesa (mortova) koje se u restauriranju povijesnih objekata primjenjuju za rekonstrukciju formi te o važnosti primjene ciljanih materijala tj. da se za rekonstrukciju određene vrste kamena, opeke ili žbuke koristi materijal napravljen prema laboratorijski određenoj sastavu i svojstvima materijala na koji će se smjesa nanijeti. Uvijek postoji pitanje do

koje mjere treba djelovati na nekom objektu, koje su naše trenutačne mogućnosti i granice koje si moramo postaviti u postupku konzerviranja objekata od posebne skrbi.

Zanimljivo je bilo vidjeti da se i naši kolege u Europi susreću s istim problemima koje često volimo prisvajati i reći da su svojstveni samo nama. Georg Hilbert pokazao je primjere slabe organizacije, nepromišljenosti i slučajeve u kojima stručnjak nije imao pristup spomeniku. Osvrnuo se i na radove koje provode već dulji niz godina (npr. katedrala u Kölnu) i koji služe kao svojevrsni poligoni na kojima se proizvodi koriste u ekstremnijim uvjetima nego što je uobičajeno. Na vrhu katedrale, na stotinu i pedeset metara visine, vladaju teški uvjeti za materijale koji se upotrebljavaju za rekonstrukciju forme. Uz vjetar i kišu, velike temperaturne razlike dovode do brze erozije materijala, pa je potrebno upotrijebiti primjeren materijal koji može podnijeti takve uvjete.

Drugi smo dan otputovali u Ilok gdje smo se trebali upoznati s tijekom radova na dvorcu Odescalchi. O povijesti dvorca i tijeku radova na sjevernom krilu govorio nam je Vladimir Marković, a o istražnim radovima na objektu nadovezao se Đuro Šimičić, voditelj radova. S rezultatima arheoloških istraživanja upoznao nas je voditelj arheoloških istraživanja Željko Tomičić. Tijekom dana sudionici su provedeni kroz Osječku radionicu Hrvatskoga restauratorskog zavoda, koja je osnovana 1999. godine. Na kraju smo posjetili dvorac Eltz kroz koji nas je provela ravnateljica muzeja Ruža Marić upoznavši nas s prošlošću Vukovara. Nakon obilaska objekta vidjeli smo te na kamenim i metalnim elementima isprobali stroj koji se služi "Rotec" tehnologijom. Stroj kao medije koristi zrak, vodu i abrazivna sredstva. Uporabom kontroliranog mlaza i pravilnom kombi-

nacijom tih triju sredstava moguće je tretirati najrazličitije materijale. Razvoj te i sličnih metoda motiviran je izbjegavanjem kemijskih sredstava koja često nisu ekološki opravdana.

Tijekom rasprava uključivao se premali broj sudionika, pa je vladala atmosfera nezainteresiranosti. Očito je bilo da nedostaje zadnji planirani, treći dan, u kojem smo trebali vidjeti postupak vakuum-metode obrade kamena. Ona bi najvjerojatnije potakla rasprave jer se radi o inovativnu i nadasve zanimljivu sustavu obrade kamena. Njime je moguće izvesti ispljavanje i učvršćivanje nekih vrsta kamena.

Skup je uglavnom bio usmjeren k proizvodima tvrtke *Remmers* i u tom je smislu bio svojevrsna reklama proizvođača koji zasigurno ima važno mjesto u praksi restauratora. Bilo bi dobro da se ovakvi skupovi održavaju i češće, i to s konkretnim problemima koji bi se mogli razrađivati u diskusijama.